

РЕШЕНИЕ

№ 109

гр. Варна, 06.06.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД – ВАРНА, I СЪСТАВ, в публично заседание на седемнадесети май през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Милен П. Славов

Членове: Петя Ив. Петрова
Мария Кр. Маринова

при участието на секретаря Олга Ст. Желязкова
като разгледа докладваното от Петя Ив. Петрова Въззивно гражданско дело № 20233000500165 по описа за 2023 година

за да се произнесе взе предвид следното:

Производството по в.гр.д. № 165/2023 г. по описа на Варненския апелативен съд е образувано по въззивна жалба на Р. С. И., в качеството на наследник на починалата в хода на производството (след постановяване на решението на ВОС) ищца Г. П. И. против решение № 27/11.01.2023 г., постановено по гр.д. № 577/2021 г. по описа на Варненския окръжен съд, с което съдът е: ОТХВЪРЛИЛ предявените от Г. П. И. искове против И. М. П., както следва: главен иск с правно основание чл.26, ал.2, предл.1 от ЗЗД за прогласяване нищожността на саморъчно завещание на Б. А. съставено в полза на ответника на 26.03.2014г. поради липса на предмет, предвид изчерпване на имуществото на завещателката и предявен в условията на евентуалност от него иск с правно основание чл.43, ал.1, б.“а“ от ЗН за унищожаемост на завещанието от 26.03.2014г., поради това че към датата на съставянето му завещателката Б. А. не е била способна да завещава и да разбира свойството и значението на постъпките си поради влошеното си психично състояние; ПРЕКРАТИЛ е като недопустимо производството по делото в останалата част по предявените от Г. П. И. ПРОТИВ: И. М. П. и М. И. М.а искове за прогласяване нищожността на договор за покупко-продажба на недвижим имот - жилище с ид. 10135.1508.149.1.1 по Кадастралната карта на гр.Варна находящо се в * със застроена площ от 135 кв.м., ведно с всички избени помещения под този етаж, включително две сутеренни стаи, както и съответните ид.части от общите части на сградата и от правото на строеж, заедно с 95/519 ид.части от ПИ с ид. 10135.1508.149 по Кадастралната карта

на гр.Варна, обективирана в нот.акт № 170, том 2, рег.№ 6184, дело № 303/2010г. за по % ид.част от имота спрямо всеки от двамата ответници 1) на основание чл.26, ал.1, предл.1 от ЗЗД поради противоречие със закона изразяващо се в неплащане на посочената в нот.акт продажна цена от 50 000 лева и евентуални от тях искиове 2) с правно основание чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД за прогласяване нищожността на същата сделка поради накърняване на добрите нрави поради нееквивалентност на престациите, тъй като имотът е продаден на занижена цена в сравнение с действителните пазарни цени и 3) с правно основание чл.26, ал.2 от ЗЗД за прогласяване на нищожността на сделката поради липса на съгласие от продавача, тъй като същата е страдала трайно от д. болест, която и е пречела да формира воля и да разбира и ръководи действията си разумно; ПРОТИВ И. М. П. и С. Д. Д. искиове за прогласяване нищожността на договор за покупко-продажба на недвижим имот - ПИ с ид.10135.2564.1097 по Кадастралната карта на * с площ от 691 кв.м., ведно с построената в имота двуетажна вилна сграда, ведно с 3 избени помещения, с ид.10135.2564.1097.1 с площ от 27 кв.м., с ид.10135.2564.1097.2 с площ от 7 кв.м. и с ид.10135.2564.1097.3 с площ от 18 кв.м., обективирани с нот.акт № 70, том 4, рег.№ 7755, дело № 665/2010г. за по % ид.част от имота спрямо всеки от двамата ответници 1) на основание чл.26, ал.1, предл.1 от ЗЗД поради противоречие със закона изразяващо се в неплащане на посочената в нот.акт продажна цена от 54612,70 лева и евентуални от тях искиове 2) с правно основание чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД за прогласяване нищожността на същата сделка поради накърняване на добрите нрави поради нееквивалентност на престациите, тъй като имотът е продаден на занижена цена в сравнение с действителните пазарни цени и 3) с правно основание чл.26, ал.2 от ЗЗД за прогласяване на нищожността на сделката поради липса на съгласие от продавача, тъй като същата е страдала трайно от д. болест, която и е пречела да формира воля и да разбира и ръководи действията си разумно и; ПРОТИВ И. М. П. и К. Й. П. искиове за прогласяване нищожността на договор за покупко-продажба на недвижим имот -2735 кв.м. ид.части от Вилно място цялото с площ от 3735 кв.м., находящо се в * съставляващо имот с ид.10135.2563.101 по КК на гр.Варна с площ от 879 кв.м. и имот с ид.10135.2563.98 по КК на гр.Варна с площ от 1003 кв.м./с пл.№ * по плана на комплекса/, ведно с построената в него вилна сграда с ид.10135.2563.98.1 с площ от 150 кв.м. и стопански постройки, обективирана в нот.акт № 151, том 3, рег.№ 5253, дело № 532/2002г. за по 1/4 ид.част от имота спрямо всеки от двамата ответници 1) на основание чл.26, ал.1, предл.1 от ЗЗД поради противоречие със закона изразяващо се в неплащане на посочената в нот.акт продажна цена от 65307,10 лева и евентуални от тях искиове 2) с правно основание чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД за прогласяване нищожността на същата сделка поради накърняване на добрите нрави поради нееквивалентност на престациите, тъй като имотът е продаден на занижена цена в сравнение с действителните пазарни цени и 3) с правно основание чл.26, ал.2 от ЗЗД за прогласяване на нищожността на сделката поради липса

на съгласие от продавача, тъй като същата е страдала трайно от д. болест, която и е пречела да формира воля и да разбира и ръководи действията си разумно; Г. П. И. е осъдена да заплати разноските на всеки от ответниците.

Въззивникът е настоявал, че обжалваното решение е недопустимо в частта на произнасянето по същество по отхвърлените искове за нищожност и унищожаемост на завещанието и е неправилно в частта по прекратените искове за нищожност на сделките. За недопустимостта е изложил следните съображения: -съдът не съобразил заявената от ищеца поредност на предявените искове и нарушил принципа на диспозитивното начало в гражданския процес като служебно, без да има това право, избрал и разгледал произволно два иска - главен за нищожност на завещанието на Б. А. от 26.3.2014 г. и евентуален за унищожаемост на същото завещание, а всички останали искове прекратил; - исковете за нищожността и унищожаемостта на завещанието неправилно били приети от съда за обуславящи по отношение на останалите искове и били разглеждани преди тях; - съдът недопустимо обсъждал качеството на П. като наследник по завещание в рамките на разглежданите искове на ищцата; За неправилността на решението в прекратителната му част е навел следните оплаквания: - в противоречие с материалния закон съдът приел, че непълното осиновяване на Б. А. се трансформирало в пълно осиновяване с приемането на СК от 1968 г. - чл.105 (който имал предвид само висящите към момента на приемане на кодекса производства по осиновявания, а не и съществуващите осиновявания) и че връзката ѝ с рождените ѝ родители се била прекратила и рожденият ѝ брат не можел да я наследи, а ищцата като негов наследник няма правен интерес да води исковете; Молил е за обезсилване на решението в отхвърлителната му част и отмяната му в прекратителната с връщане на делото на окръжния съд за ново разглеждане от друг състав. В евентуалност, в случай че съдът приеме решението на окръжния съд за допустимо в отхвърлителната му част, е молил за отмяната му и за уважаване на главния иск за нищожност на завещанието, тъй като с извършените правни сделки е бил изчерпан и липсвал предмет на завещанието, евентуално – при отхвърлянето му и за отмяна на отхвърлянето на евентуалния иск и уважаването му. В тази връзка е изложил, че предвид приетото от съда пълно осиновяване, завещанието на А. не можело да включва (наличен след разпоредителните сделки) имот, който бил наследен от нея от рождените ѝ родители, а от друга страна пък само движимо имущество следвало да се завещае с частно завещание - завет относно конкретни вещи, а не с общо завещание, а обикновената покъщнина не била включена в завещателните разпореждания, защото се наследявала от наследника, който се е грижил приживе за наследодателя съгл. чл. 12 ЗН. При положение, че СПЕ не дала задоволително заключение дали завещателката е страдала или не от психично заболяване към момента на съставяне на завещанието (изготвена била по документи, при липса на медицинско досие и данни за здравословното състояние на Б. А.) в разрез със събраните по делото доказателства (самото завещание, показанията на М. Ц.

К. - Б. и Р. И. и съобщението за смъртта с посочена една от причините „д.“) съдът приел за недоказано, че завещанието е направено от лице, което по време на съставянето му не е било способно да завещава.

Въззиваемите И. М. П., К. Й. П., М. И. М.а и С. Д. Д. са подали писмен отговор, с който са оспорили въззивната жалба и по подробни съображения по всяко от оплакванията и такива за допустимостта и правилността на решението на окръжния съд са молили за неговото потвърждаване и за присъждане на сторените по делото разноски, вкл. и за адвокатско възнаграждение за всеки от тях.

В съдебно заседание пред настоящата инстанция страните, чрез своите процесуалните си представители са поддържали съответно въззивната жалба и отговора. Молили са за присъждане на разноските, като въззивникът, чрез адв. П., е заявил възражение по чл. 78, ал.5 ГПК за прекомерност на адвокатските възнаграждения на адв. А. – претендирани разноски от лицата на насрещната страна. В предоставения им от съда срок страните са депозирали писмени бележки по съществуващото на спора.

Съдът на осн. чл. 269 от ГПК, след като извърши служебна проверка, намира следното:

Предявените пред Варненския окръжен съд от Г. П. И., починала в хода на производството на * г. (след постановяване на решението на ВОС) и заместена от наследника й Р. С. И., против И. М. П., К. Й. П., М. И. М.а и С. Д. Д. иски са следните: 1. Искове против И. М. П. и М. И. М.а за прогласяване нищожността на договор за покупко-продажба на недвижим имот – жилище с ид.10135.1508.149.1.1 по Кадастралната карта на гр.Варна находящо се в * със застроена площ от 135 кв.м., ведно с всички избени помещения под този етаж, включително две сутеренни стаи, както и съответните ид.части от общите части на сградата и от правото на строеж, заедно с 95/519 ид.части от ПИ с ид.10135.1508.149 по Кадастралната карта на гр.Варна, обективизирана в нот.акт № 170, том 2, рег.№ 6184, дело № 303/2010г. за по ¼ ид.част от имота спрямо всеки от двамата ответници, 1) на основание чл.26, ал.1, предл.1 от ЗЗД поради противоречие със закона изразяващо се в неплащане на посочената в нот.акт продажна цена от 50 000 лева и евентуални от тях иски 2) с правно основание чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД за прогласяване нищожността на същата сделка поради накърняване на добрите нрави поради нееквивалентност на престациите, тъй като имотът е продаден на занижена цена в сравнение с действителните пазарни цени и 3) с правно основание чл.26, ал.2 от ЗЗД за прогласяване на нищожността на сделката поради липса на съгласие от продавача, тъй като същата е страдала трайно от д. болест, която и е пречела да формира воля и да разбира и ръководи действията си разумно. 2. Искове против И. М. П. и С. Д. Д. за прогласяване нищожността на договор за покупко-продажба на недвижим имот – ПИ с ид.10135.2564.1097 по Кадастралната карта на * с площ от 691 кв.м., ведно с построената в имота двуетажна вилна сграда, ведно с 3 избени

помещения, с ид.10135.2564.1097.1 с площ от 27 кв.м., с ид.10135.2564.1097.2 от площ от 7 кв.м. и с ид.10135.2564.1097.3 с площ от 18 кв.м., обективирани с нот.акт № 70, том 4, рег.№ 7755, дело № 665/2010г. за по ¼ ид.част от имота спрямо всеки от двамата ответници, 1) на основание чл.26, ал.1, предл.1 от ЗЗД поради противоречие със закона изразяващо се в неплащане на посочената в нот.акт продажна цена от 54612,70 лева и евентуални от тях иски 2) с правно основание чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД за прогласяване нищожността на същата сделка поради накърняване на добрите нрави поради нееквивалентност на престациите, тъй като имотът е продаден на занижена цена в сравнение с действителните пазарни цени и 3) с правно основание чл.26, ал.2 от ЗЗД за прогласяване на нищожността на сделката поради липса на съгласие от продавача, тъй като същата е страдала трайно от д. болест, която и е пречела да формира воля и да разбира и ръководи действията си разумно. 3. Иски против И. М. П. и К. Й. П. за прогласяване нищожността на договор за покупко-продажба на недвижим имот – 2735 кв.м. ид.части от Вилно място цялото с площ от 3735 кв.м., находящо се в * съставляващо имот с ид.10135.2563.101 по КК на гр.Варна с площ от 879 кв.м. и имот с ид.10135.2563.98 по КК на гр.Варна с площ от 1003 кв.м./с пл.№ * по плана на комплекса/, ведно с построената в него вилна сграда с ид.10135.2563.98.1 с площ от 150 кв.м. и стопански постройки, обективирана в нот.акт № 151, том 3, рег.№ 5253, дело № 532/2002г. за по 1/4 ид.част от имота спрямо всеки от двамата ответници 1) на основание чл.26, ал.1, предл.1 от ЗЗД поради противоречие със закона изразяващо се в неплащане на посочената в нот.акт продажна цена от 65307,10 лева и евентуални от тях иски 2) с правно основание чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД за прогласяване нищожността на същата сделка поради накърняване на добрите нрави поради нееквивалентност на престациите, тъй като имотът е продаден на занижена цена в сравнение с действителните пазарни цени и 3) с правно основание чл.26, ал.2 от ЗЗД за прогласяване на нищожността на сделката поради липса на съгласие от продавача, тъй като същата е страдала трайно от д. болест, която и е пречела да формира воля и да разбира и ръководи действията си разумно. 4. Кумулативно съединен с исовете за нищожност на сделките по нот.акт № 170/2010г., нот.акт № 70/2010г. и нот.акт № 151/2002г. иск против И. М. П. с правно основание чл.26, ал.2, предл.1 от ЗЗД за прогласяване нищожността на саморъчно завещание на Б. А. от 26.03.2014г. поради липса на предмет, предвид изчерпване на имуществото ѝ с цитираните разпоредителни сделки, както и предявен в условията на евентуалност от него иск с правно основание чл.43, ал.1, б.“а“ от ЗН за унищожаемост на завещанието от 26.03.2014г., поради това че към датата на съставянето му завещателката Б. А. поради влошеното си психично състояние не е била в състояние да разбира свойството и значението на постъпките си и да ги ръководи.

Ишцата е твърдяла, че е наследник на съпруга си С. М. И., който пък бил наследник по закон на сестра си Б. М. И. – родена на *г. и починала на *г.

Б. била дадена от биологичните си родители за отглеждане в семейството на леля ѝ /С. А. и Б. А./ с цел наследяването им, поради което носила имената Б. Б. А.. И. е поддържала, че съпругът ѝ С. И. бил единствен наследник на сестра си Б. А., а след смъртта му такива станали двамата със сина си Р. И.. Заявила е права по отношение на ид. част от наследството на наследодателката А. и с това е поддържала наличие на правен интерес от предявяване на исковите за нищожност (до посочената ид. част) на извършените от Б. А. през 2002 и 2010 г. процесни сделки на разпореждане с имотите ѝ в полза на посочените ответници. Г. И. е изложила също така, че ответникът И. П. разполага със саморъчно завещание от Б. А. съставено на 26.03.2014г., след разпоредителните сделки, което било нищожно поради липса на предмет, тъй като към датата на съставянето му завещателката А. вече се била разпоредила с цялото си имущество, а в условията на евентуалност е навела и твърдения, че поради влошеното ѝ психично състояние към датата на съставяне на завещанието, завещателката Б. А. не е била в състояние да разбира свойството и значението на постъпките си и да ги ръководи, поради което завещанието било унищожаемо.

Ответниците са оспорили исковите, като недопустими, евентуално неоснователни. Навели са възражения, че съпругът на ищцата, макар и неин биологичен брат, не е бил наследник по закон на Б. М. И. (Б. А.), тъй като тя е била осиновена при режим на пълно осиновяване, поради което и ищцата е лишена от правен интерес от оспорването на сделките, евентуално са изложили твърдения във връзка с неоснователността им. Поддържали са, че завещанието от 26.03.2014г. не е нищожно, предвид притежавано към този момент имущество – неразпоредени имоти и движими вещи (люксови предмети, произведения на изкуството и др.), както и че Б. А. е била в пълна психична и умствена годност към датата на завещанието. Заявили са и възражение за погасяване на исковите по давност.

Установено е от доказателствата по делото, а и страните не спорят относно следното: Г. И. е наследник по закон на съпруга си С. М. И., починал на * г. Родители на последния са Р. С. и М. И.. Р. С. и М. И. са биологични родители и на Б. Б. А., която е била дадена за осиновяване и осиновена на *г. от сестрата на майка ѝ - С. А. и съпруга ѝ Б. А. (така в Държавен вестник на Ц. Б. бр.131 от *г. /л.162/ е публикувано извлечение от Определение № 5900 на Варненския окръжен съд, с което на *г. по гр.д.№ 856/*г. е допуснато осиновяването на Б. М.И. от гр.Варна от Б. Ив. А. и С. Б.А. от същия град). Б. И. А. е починал на *г., С. С. А. – на *г., а Б. Б. А. - на *г. Б. Б. А. не е била омъжвана и нямала деца. През 2002 г. и 20210 г. жената се разпоредила (с трите атакувани сделки - договорите за продажби) със свои недвижими имоти в полза на ответниците, както следва: с нот. акт № 151, том 3, рег. № 5253, дело № 532/2002г. продала на И. М. П. (по време на брака му с К. П.) имот, придобит по реституция и делба, а именно 2735 кв.м. ид. части от вилно място цялото с площ от 3735 кв.м., находящо се в * съставляващо имот с пл. № * по плана на комплекса, ведно с построената в него вила и стопански сгради за

сумата от 65307,10 лева; с нот.акт № 170, том 2, рег.№ 6184, дело № 303/2010г., действайки чрез пълномощника си И. М. П., А. продала на М. И. М.а и И. М. П. собствения си имот - жилище с ид.10135.1508.149.1.1 по Кадастралната карта на гр.Варна находящо се в * със застроена площ от 135 кв.м. ведно с всички избени помещения под този етаж, включително две сутеренни стаи, както и съответните ид.части от общите части на сградата и от правото на строеж, заедно с 95/519 ид.части от ПИ с ид.10135.1508.149 по Кадастралната карта на гр.Варна за сумата от 50 000 лева, като продавачката си запазила вещното право на ползване на имота; с нот.акт № 70, том 4, рег.№ 7755, дело № 665/2010г., действайки чрез пълномощника си И. М. П., А. продала на С. Д. Д. и И. М. П. по ½ ид.част от ПИ с ид.10135.2564.1097 по Кадастралната карта на * с площ от 691 кв.м., ведно с построената в имота двуетажна вилна сграда, ведно с 3 избени помещения, с ид.10135.2564.1097.1 с площ от 27 кв.м., с ид.10135.2564.1097.2 от площ от 7 кв.м. и с ид.10135.2564.1097.3 с площ от 18 кв.м. за сумата от 54612,70 лева., като продавачката си запазила правото на пожизнено и безвъзмездно ползване върху имота. Със саморъчно завещание от 26.03.2014г. Б. Б. А. завещала на И. М. П. цялото си имущество, като завещанието е било обявено по искане на И. М. П. с протокол от 31.05.2016г. на нотариус П. П. с район на действие РС-Варна.

По спорните въпроси:

За поредността, в която следва да бъдат разгледани от съда предявените иски:

Предявените иски са за прогласяване нищожността на трите сделки, съответно от 2002 г. и 2010 г. (до размер на 1/4 ид. част), с които Б. Б. А. е продала на посочените ответници – купувачи свои имоти и за прогласяване нищожността, евентуално – за унищожаването на саморъчното ѝ завещание от 26.03.2014г. в полза на И. М. П., поради което и за да са допустими същите, ищцата следва да разполага с правен интерес. Такъв тя е обосновала с твърденията за наследствено правоприемство - от съпруга си С. М. И., а той като наследник по закон на страната – продавач по сделките и завещател по саморъчното завещание Б. Б. А.. Предвид, че саморъчното универсално завещание на наследодателката следва по време разпореждането ѝ със сделките с имотите и докато то е налице (не е прогласено за нищожно или не е унищожено), като наследник на продавачката Б. Б. А., въз основа на това завещание, се легитимира ответникът И. М. П., а не наследниците на Б. Б. А. по закон. Затова, при наличието на завещание от наследодателката, ищцата не може да обоснове наличие на правен интерес от оспорване действителността на предхождащите сделки с имотите, защото и при уважаване на исковите за нищожност на сделките, тя нищо не би получила от имуществото на продавачката в качеството ѝ на наследник на такъв по закон. Т.е., процесуалната легитимация на ищцата и правото ѝ да води установителните иски за нищожност на сделките е обусловено от положителен резултат по

исковете за нищожност и унищаемост на завещанието, което определя и поредността, в която като предявени с една искова молба, исковете следва да бъдат разгледани. Следователно първо следва да бъдат разгледани исковете за нищожност на завещанието от 26.03.2014 г., а евентуално при отхвърлянето му - и искът за унищожаване на завещанието. Само при евентуално уважаване на някой от тях (при прогласяване нищожността му, евентуално при унищожаването му), би отпаднала материалната легитимация на И. П. като наследник на Б. А. и съответно – такава ще имат наследниците ѝ по закон. Тази поредност при разглеждане на исковете не зависи от волята на ищеца, а от характера им, от съотношението им, от обусловеността и зависимостта им, поради което и оплакванията на въззивника във въззивната жалба за недопустимо разглеждане от окръжния съд първо на исковете за нищожност на завещанието, а не исковете за недействителност на сделките, са неоснователни. Решението на окръжния съд не страда от визирания порок и е допустимо.

По правния интерес на ищцата (заместена в хода на производството пред настоящата инстанция от въззивника) за оспорване на завещанието:

Правният интерес от оспорване на завещанието е изведен от качеството на Г. И. на наследник по закон на С. М. и по твърдения, че той е наследник по закон на Б. А.. Той е и доказан по делото за размер от $\frac{1}{4}$ ид. част от наследството на А., предвид следното: Б. М. И. е родена на * г. и е биологична сестра на С. М. И.. Тя е осиновена от Б. Ив. А. и С. Б. А., като определението №5900/*г., постановено по ч.гр.д.№856/*г. по описа на ВОС, с което е допуснато осиновяването е обнародвано в ДВ, бр.131/* г. Осиновяването е извършено при действието на Закон за припознаване на незаконнородените деца, за узаконението им и осиновяването, обн.ДВ, бр.9/1890г., отм. 1940 г., като е спазена предвидената в чл.34 и сл. от закона процедура. Единствен законов режим по този закон (чл.33), а и по последващия го Закон за извънбрачните деца и осиновяването, обн.ДВ, бр.267/40г., отм.1949г.,(чл.49) е само непълното осиновяване (т.е. запазват се правата и задълженията между осиновения и неговото родно семейство, не се създават правоотношения с роднините на осиновителя, а се създават правни връзки само между осиновения и осиновителя (и то без наследствени права на последния)). По подобен начин е разрешен режима на осиновяването и в Закон за лицата и семейството, обн.ДВ, бр.182/49г. (чл.81, ал.3) в редакцията му до ДВ, бр.50/61г. С изменението на чл.81 от ЗЛС, обн.ДВ, бр.50/61г. и преходното правило към закона осиновените деца вече са изцяло приравнени на родните деца в семейния кръг на осиновителя, т.е. включително и неговите роднини, като същевременно правоотношенията между осиновения и роднините му по произход се прекратяват по силата на закона. Така вече императивно се регламентира само пълното осиновяване, което важи и за заварените осиновявания, а те са тези при които осиновителите и осиновения са били живи към датата на влизане в сила на изменението на закона (чл.81 от ЗЛС с

ДВ, бр.50/61г.). В случая, осиновяването на Б. А. е било заварено и се е трансформирало в пълно такова по силата на посоченото изменение на закона, тъй като към 1961г. осиновителите и осиновената са били живи (Б.А. е починал *г., С.А. - *г., а Б. А. – през *г.). Така са създадени взаимни наследствени права между осиновения и осиновителите, както и с роднините на последните, а от друга страна е настъпило погасително действие в правните отношения между осиновения и неговите роднини по рождение, включително са отпаднали и наследствените права. Осиновяването не е било заварено към влизане в сила на СК, обн.1968г., съответно не би могъл да намери приложение чл.105 от същия, преуреждащ заварените осиновявания. В този смисъл са и мотивите на окръжния съд, като оплакванията във въззивната жалба, че неправилно окръжният съд е приложил разпоредбата на чл.105 от СК, обн.1968г. са неоснователни. Предвид пълното осиновяване на Б. А. от Б. и С. А., то и съпругът на ищцата, от 1961г. не се счита за брат на Б. А., а за неин първи братовчед - син на Р. С., единствена сестра на С. А. и наследник от четвърта степен на Б. А.. Б. А. не е имала наследници от първи, втори и трети ред, нито съпруг, поради което и призовани да я наследят по закон (наследяват в равни части) са били наследниците от четвърти ред, които видно от приетото по делото удостоверение за наследници, са С. М. И. поч. * г. (съпруг на Г. И.) и Д. А.в А. (също първи братовчед на Б. А.; син на чичото на Б. - А. И. А.). Наследници на С. М. И. (поч. на *г.) са съпругата му Г. И. (първоначалния ищец по настоящото дело) и синът ѝ Р. С. И. (заместил Г. И. в хода на производството) в равни квоти. Така ищцата Г. И. е доказала твърдението си за наличие на правен интерес (като наследник по закон на съпруга си за $\frac{1}{2}$ ид. част от наследството му, а той – като наследник по закон на Б. А. за $\frac{1}{2}$ ид. част от нейното такова, т.е. за $\frac{1}{4}$ от наследството на Б. А.) от оспорване на завещанието на Б. А. в полза на И. М. П..

По исквете за нищожност на завещанието, евентуално за неговата унищожаемост:

Българският законодател е възприел оригинален подход за уреждане на недействителността на завещанието - от една страна са налице изрични (специални) норми в ЗН, които отразяват особения характер на едностранната сделка с действие *mortis causa*, а от друга страна с препращащата норма на чл. 44 от ЗЗД спрямо завещанието са приложими и общите норми на ЗЗД за недействителност на сделките при липсата на изключващи ги специални норми. В ЗН е проведено класическото разграничение на двата вида недействителност – нищожност и унищожаемост на завещанието. Налице са и специфики, тъй като за завещанието се отчита и процеса на образуване на волята и съпътстващите го психологически моменти, което са отразява на отделните уредени основания за недействителност на завещанието. Освен това е налице специфика и по отношение на погасителната давност за предявяване на унищожаемостта на завещанието по исков ред – чл. 44 от ЗН спрямо аналогичните правила на ЗЗД в чл. 32. Извън горното, обаче при липсата на специална правна уредба, приложима се явява общата уредба за

недействителността на сделките по ЗЗД. Съобразно приетото в съдебната практика по приложението на правната уредба относно недействителността на сделките по ЗЗД (напр. Решение № 198 от 10.08.2015 г. на ВКС по гр. д. № 5252/2014 г., IV г. о., ГК), когато са предявени иски или реплики за недействителност на сделка, начинът на съединяването на исовете или репликите не зависи от волята на ищеца. Каквато и поредност и каквото и съотношение да е посочил ищецът, всички иски и реплики са предявени в условията евентуалност, тъй като никоя сделка не може да бъде нищожна на повече от едно основание, нито е възможно едновременно тя да е нищожна и да подлежи на унищожение, и наред с това да съществува някаква форма на относителна или висяща недействителност. Във всички случаи съдът е длъжен да разгледа първо основанията на нищожност, подредени според тежестта на порока, а след това тези за унищожаемост.

В случая, твърденият порок е липса на предмет, предвид изчерпване на имуществото на наследодателката след извършване на разпоредителните сделки с нот. акт № 170/2010г., нот. акт № 70/2010г. и с нот. акт № 151/2002г. и искът е по чл. 26, ал. 2, предл. 1 от ЗЗД. Той е неоснователен, предвид че и след разпореждането с процесните сделки, към датата на завещанието, Б. А. е притежавала имущество - идеални части от апартамент на втори етаж над партера, застроен на 187 кв.м., изграден в сграда с идентификатор 10135.1508.148.1, наооаща се в *, впоследствие предмет на съдебна делба по гр. д. № 73/*г. по описа на ВРС, както и движимите й вещи в обитавания до смъртта й имот на * в гр. Варна. Предвид изложеното, неоснователни са оплакванията на въззивника във въззивната жалба. Завещанието не е било лишено от предмет и искът за прогласяване на нищожността му на това основание е неоснователен и правилно той е бил отхвърлен и от окръжния съд.

По иска за унищожаемост на завещанието:

Съгласно чл. 43, ал. 1, б. "а" от ЗН, завещателното разпореждане е унищожавемо, когато е направено от лице, което по време на съставянето му не е било способно да завещава, а съгласно чл. 13 от ЗН, способно да завещава е всяко лице, което е навършило 18 години, не е поставено под пълно запрещение поради слабоумие и е способно да действа разумно.

Неспособни да действуват разумно са лицата, които не са поставени под запрещение, но поради слабоумие, д. болест или друга причина, са в състояние на невъзможност да разсъждават нормално, липсва им здрав разум и не могат да ръководят и да разбират постъпките си. Дали това състояние е трайно или кратковременно, е без значение. Важното е да е съществувало по времето на извършване на завещанието. Необходими са две кумулативни предпоставки: първата /медицинска/ - наличие на заболяване, което може да пречи на лицето да разбира свойството и значението на извършеното и да ръководи постъпките си и втора /правна/ - това заболяване да е единствената причина, която пречатства това лице да формира мотивирана воля, че

извършваната сделка "завещание" означава разпореждане с цялото имущество /като съзнава какво се включва в това имущество/ в полза на конкретен правен субект и че тази сделка ще произведе действие след смъртта на завещателя. Завещателната дееспособност трябва да съществува към момента на изразяване на волята на завещателя, в случая със саморъчното завещание – към момента на изготвянето на завещанието в писмен вид и неговото подписване, като недееспособността, която предхожда или следва съставянето и подписването на завещанието, е ирелевантна.

Б. А. не е била поставяна под запрещение приживе и такова не се твърди. В случая завещанието е от 26.03.2014г., което е и релевантния момент на преценката относно възможността на завещателката да действа разумно, като за установяване на този факт са разпитани свидетели и е изслушано заключение на вещо лице д-р В. – специалист по психиатрия и съдебна психиатрия. По делото няма медицинска документация, в която да са налични данни, че Б. И. е страдала от заболяване, което да нарушава базисните ѝ психични годности правилно да възприема заобикалящата я действителност, да разбира свойството и значението на постъпките си и да ги ръководи, както и да взема годни и правилни решения в периода след 2002 г., като в тази насока е и посоченото от вещото лице в съдебно–психиатричната експертиза. Данни за това не могат да се извлекат и от съобщението за смърт от * г., в което освен причина за смъртта, (което е от компетентността на установилия я лекар - „о. д. и с. н.“) са посочени и други заболявания, измежду които и „д.“, тъй като самото заболяване „д.“, не би могло да бъде установено от този лекар и не е в неговата компетентност, а няма данни (никакви медицински документи) за наличие на такова, установено приживе.

В показанията си свидетелката М. К.-Б. е посочила, че има впечатления от Б. А. от 1990 г. до момента на смъртта ѝ, като около * г. тя била „занемарила външния си вид“, 5-6 години преди да почине започнала да изхвърля боклуци, вкл. съдържанието на гърнето си през прозореца, 2-3 години преди смъртта си спряла да излиза от дома си, най-вероятно защото била заключена (предположение на свидетелката), а през последната година не можела да разпознае свидетелката, ориентацията ѝ била нарушена (питала дали е Коледа или Великден). Изнесла е, че 2-3 пъти виждала Б. в много близки отношения с И., като е изразила неодобрение към това и към личния живот на Б. А.. Свидетелят Р. С. И. (който е син на Г. И. и понастоящем има качеството на страна – ищец в производството по делото) е посочил, че жената била физически здрава, но забелязал „обезпокоителни прояви“, касаещи психичното ѝ здраве. Като такива възприемал това, че тя поемала обещания и не ги изпълнявала, вземала решения и после се отказвала от тях, понякога променяла коренно противоположно мнението си, водила си записки (постоянно си записвала разни неща; по масата ѝ стояли вестници, изрезки и хартии и тя си записваше на тях), не се ориентирала кой празник е минал и веднъж се оплакала, че в дома ѝ вечерта е влязъл човек, но такъв не открили. От друга страна, изнесеното от свидетелката Д. Ц. (контактувала с

А. до пролетта на 2014 г.) е, че жената винаги присъствала и изглеждала много добре на семейни събирания и празници, организирани от И.. Била крехка и нежна, интелигентна, умна и културна жена и с нея водили много разговори, като независимо от възрастта ѝ, тя винаги изглеждала много добре и поддържана, като свидетелката няма впечатления, включително от пролетта на 2014 г. А. да е била неадекватна в поведението и разговорите.

Посоченото от свидетелите М. К.-Б. и Р. С. И., според вещото лице по психиатричната експертиза, насочва към евентуално наличие на когнитивни промени у А., като паметови нарушения и нарушена ориентация, но от това не може да се направи категоричен извод за наличие на д. синдром, още по-малко за неговата степен на изразеност, както и че е нормално когнитивните функции с напредване на възрастта, както при повечето хора, да са известно снижени, но това състояние не предопределя качествено нарушени психични годности. Леко изразените дементни промени също не обуславят такова нарушение. За да се обсъжда качествено нарушение на годностите за възприемане на действителността, вземането на решения, правилната оценка на свойството и значението на действията и техния контрол е необходимо да се установи категорично наличието на значително нарушение на когнитивните процеси, съответстващи на д. синдром изразен минимум в умерена към тежка степен, а такива в случая липсват. Вещото лице е дало категорично заключение, че при анализа на наличната в материалите по делото медицинска документация и свидетелските показания не се установяват категорични данни Б. А. да е страдала от заболяване, което да нарушава нейните базисни психични годности правилно да възприема заобикалящата я действителност, да разбира свойството и значението на постъпките си и да ги ръководи, както и да взема годни и правилни решения в периода след 2002 г., вкл. към 2010 г. и 2014 г.

Саморъчното завещание представлява частен диспозитивен документ и се ползва с предвидената в чл. 180 ГПК формална доказателствена сила, която се основава на неговата автентичност. В случая автентичността не е оспорена, като завещанието съдържа посочените в чл. 25, ал. 1 ЗН реквизити и е подписано от завещателката. Няма категорични данни Б. И. да е страдала от заболяване, което да нарушава нейните базисни психични годности правилно да възприема заобикалящата я действителност, да разбира свойството и значението на постъпките си и да ги ръководи, както и да взема годни и правилни решения, вкл. в периода 2014 г. като събраните по делото доказателства не налагат извод, че към датата на завещанието завещателката е била неспособна да действа разумно. Неспособността да се действа разумно не може да се извежда от житейски предположения, а следва да бъде доказана с конкретни факти относно състоянието на лицето към релевантния за преценката по чл. 43, ал. 1, б. "а" ЗН момент - този на съставяне на завещанието. Тя не може да бъде изведена с хипотетични предположения (на база вкл. и субективните възприятия на свидетелите на ищцовата страна), а следва да бъде установена по несъмнен начин с оглед конкретното ѝ

състояние към датата на съставяне на завещанието, което в случая не е сторено. Затова, се налага извода, че завещанието на А. от 26.03.2014г. не е унищожаемо и искът по чл.43, ал.1, б.“а“ от ЗН е неоснователен и подлежи на отхвърляне.

Предвид изложеното по-горе, при отхвърляне на исковете за нищожност и унищожаемост на завещанието, то същото е действително и легитимира ответника И. П. като наследник на Б. А., което изключва нейните наследници по закон. Те не биха могли да предявят и права по чл.30 от ЗН, тъй като не са лица по чл.28 от ЗН.

Предвид изложеното, неоснователно е и оплакването на въззивника, че съдът недопустимо е обсъждал качеството на П. като наследник по завещание в рамките на разглежданите искове на ищцата.

Тъй като съдът следи за допустимостта на предявените искове в хода на цялото производство, а предвид отхвърляне на исковете за нищожност и унищожаемост на завещанието на Б. А. от 26.03.2014 г. в полза на И. П., Г. И. не би се легитимирала като наследник и не разполага с правен интерес от оспорване на предхождащите завещанието сделки, с които Б. А. се е разпоредила със собствените си имоти в полза на ответниците (по нот.акт № 170/2010г., нот.акт № 70/2010г. и нот.акт № 151/2002г.) и са предмет на предявените искове за нищожност. Предвид това, исковете по чл. 26 ЗЗД са недопустими, не подлежат на разглеждане и производството по тях следва да бъде прекратено. В този смисъл неоснователни са оплакванията на въззивника за неправилност на решението на окръжния съд в прекратителната му част.

До идентични правни изводи е достигнал и окръжният съд, поради което решението му като правилно, следва да бъде потвърдено.

Предвид изхода от въззивното производство, въззивникът Р. С. И. следва да бъде осъден за заплати на ответниците сторените по делото разноски. Претендираните такива са за адвокатско възнаграждение в полза на И. М. П. – 6000 лв., на К. Й. П. – 5000 лв. и на С. Д. Д. – 5000 лв. по приложени договори за правна защита и съдействие и платени в брой, съгласно отбелязването в същите. Предвид заявеното възражение по чл. 78, ал.5 от ГПК, същите подлежат на преценка за прекомерност. Във въззивното производство, ответниците К. П. и С. Д. са се защитавали само срещу съответната прекратителна част на решението с характер на определение, с което исковете срещу всяка от тях са били прекратени и затова за същите намира приложение чл. 7, ал. 1 т.7 от Наредба 1/2004 г. (ред. ДВ бр.88/04.11.22 г.), където е предвидено по жалба срещу определение, преграждащо развитието на производството – възнаграждение 1/2 от минималния размер за една инстанция според предмета на делото и интереса на страната, но не по-малко от предвиденото в т.11 (то е 600 лв.). Така за К. П. минималното адвокатско възнаграждение е 4 926,80 лв. (1/2 от 8 892,20 лв.), а за С. Д. е в размер на 961,40 лв. (1/2 от 1922,80 лв.). Това означава, че само

претендираното от С. Д. такова е прекомерно с оглед фактическата и правна сложност на делото и следва да бъде намалено до размер на 961,40 лв., като претендираното от К. П. от 5000 лв. е в близък до минималния размер. И. П. се е защитава по двата иска за недействителност на завещанието, за които му се следват разноски за адвокатско възнаграждение от 2000 лв. (по 1000 лв. за всеки) и по прекратителното определение по всички иски (т.е. 961,40 лв., 4 926,80 лв., 2 081,59 лв.), което налага извода, че претендираното от него възнаграждение от 6000 лв. е под минималния размер и не е прекомерно.

По изложените съображения, Апелативен съд - гр.Варна,

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 27/11.01.2023 г., постановено по гр.д. № 577/2021 г. по описа на Варненския окръжен съд.

ОСЪЖДА Р. С. И. с ЕГН ***** от *, да заплати на осн. чл. 78, ал.4 от ГПК разноски на ответниците за адвокатско възнаграждение, както следва: на И. М. П., ЕГН ***** с адрес: * сумата от 6000 лв.; на К. Й. П., ЕГН ***** с адрес: * имот пл.№ *, кв.* сумата от 5 000 лв.; на С. Д. Д., ЕГН ***** с адрес: * сумата от 961,40 лв.

Решението може да бъде обжалвано пред ВКС на РБ, в едномесечен срок от връчването му на страните и при условията на чл.280 ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____